

A TOLEDÓI FORDÍTÓISKOLÁTÓL A SZÁMÍTÓGÉPES
FORDÍTÁSTÁMOGATÁSIG. A FORDÍTÁSRÓL VALÓ GONDOLKODÁS
FEJLŐDÉSE SPANYOLORSZÁGBAN

A nyelvi közvetítés kezdetei

A fordítás kezdetei Spanyolországban a XII. század első évtizedeire tehető, és nyelvi közvetítői tevékenység a XII. és XIII. században máris a virágkorát élte. A XII. századot megelőző időszakban az Ibériai-félszigeten elő vizigótok az irodalomnak és a fordításnak nem szenteltek különösebb figyelmet. Az addigi helyzet 712-től kezdve változott meg, amikor Toledót, amely addig vizigót uralom alatt állt, elfoglalták az arabok, majd 1085-ben a keresztények VI. Alfonz vezetésével győztesen bevonultak a városba. A 373 évig tartó arab uralom Toledót az iszlám világ egyik legbefolyásosabb nyugati központjává tette, ahol az arab tudományos művek fordítása folyamatos és igen termékeny volt. Rajmund érsek (1126-1152) kezdeményezésére a XII. század elején arab-latin tanulmányokkal foglalkozó iskola jön létre, amely később toledói fordítóiskola néven vált ismertté, s a XII-XIII. századi Európában a fordítói tevékenység legjelentősebb központja lett. A városban, ahol igen gazdag könyvtárak voltak, békében éltek együtt muzulmánok, keresztények és zsidók. A zsidók gyakran közvetítő szerepet töltöttek be a másik két csoport között, mivel minden művelt zsidó ismerte az arab nyelvet. A spanyol, és azon keresztül az európai kultúra fejlődésére nagy hatással voltak a toledói iskolában készült fordítások, ugyanis ezeknek köszönhetően a nyugati emberek megismerhették az arab világ vívmányait, a kereszténység hasznosíthatta azt a tudásanyagot, amelyet az arab világ felhalmozott az asztronómia, az asztrológia, a matematika és az orvostudomány területén.[\[518\]](#)

A fordítók csoportban dolgoztak, a munka két fő fázisból állt: egy tudós, aki ismerte mind az arab, mind pedig a kasztíliai nyelvet, szóban mondatról mondatra lefordította arabból a fordítandó művet kasztíliai nyelvre, majd a fordító latinra ültette át, és lejegyezte. A fordítói munkában arabul beszélő mozarabok (keresztények, akik hűek maradtak vallásukhoz a muzulmán uralom idején is), valamint zsidók vettek részt, ők adták az arab nyelvű szövegek szóbeli fordítását, valamint azok a mozarab tisztviselők, akik latin nyelven papírra vetették a hallottakat.[\[519\]](#) Főleg görög szerzők műveit fordították arab nyelvből, arab kommentárokkal, valamint eredetileg arab nyelven született tudományos műveket

is. Egyes kutatók nem tartják megfelelőnek az iskola elnevezést, mivel a toledói központ nem felel meg a mai értelemben vett fordítóiskola kritériumainak, az viszont bizonyos, hogy itt gyűltek össze és közös módszerek alapján dolgoztak együtt a kor tudósai.[\[520\]](#)

A toledói iskola fénykora folytatódott X. (Bölcs) Alfonz uralkodása alatt (1254-1284). A király, akit inkább vonzottak a betűk, mint a fegyverek, meg akarta ismertetni alattvalóival az arab tudomány és irodalom kincseit, de nem csak a művelt emberekkel, akik értették a latint. Támogatta a kasztíliai nyelv elterjesztését a katolikus egyház eszközének tartott latinnal szemben, kasztíliai nyelvre fordíttatta a XIII. században az Ótestamentumot, valamint támogatta a XII. században latinra fordított arab és görög művek kasztíliai változatának népszerűsítését. A legnagyobb hasznot azonban mégsem a spanyolok húzták az arab tudásanyag birtoklásából. Franciaország és Itália a XII-XIII. században felkészültebb volt, hogy magába olvassza a szellemi kincseket, ennek ellenére X. Alfonz uralkodása alatt a tudományok oly mértékű virágzásának lehetünk tanúi, amely a toledói iskola nélkül csak évszázadokkal később érkezhett volna el.[\[521\]](#)

Számos spanyol szerző működött fordítóként is, Fray Luis de León (1530-1591) neve azonban fordítástudományi szempontból is jelentős, mivel fordításait elméleti kérdéseket boncolgató magyarázatokkal látta el. Latinul és kasztíliai nyelven írott művei mellett kiemelkednek világi és egyházi művekből készült fordításai. Az első fordítását 33 évesen készítette, az Énekek énekét ültette kasztíliai nyelvre. Az Inkvizíció azzal vádolta, hogy a fordításban Ovidius erotikus költeményeihez hasonló nyelvezetet használ. A vádra Fray Luis azt válaszolta, hogy vádlója bizonyára nem értette meg a szent szöveget, mert a fordítás éppen ugyanazt mondja, mint az eredeti. Először szó szerint fordít, majd magyarázatot, kommentárt fűz a fordításhoz.[\[522\]](#)

A modern fordítástudomány születése

Ha a spanyol fordítástudomány gyökereit kutatjuk, gyakran találkozhatunk José Ortega y Gasset XX. századi esszéista és gondolkodó nevével. 1937-től kezdődően a *La Nación* című folyóiratban 5 cikkből álló sorozatot közölt, melyek közül a legismertebbet, a „Miseria y esplendor de la traducción”[\[523\]](#) címűt napjainkban is gyakran idézik a fordítástudománnyal foglalkozó spanyol kutatók. Ebben olyan, a fordítástudomány számára máig időszerű kérdéseket vet fel, mint például a fordítás lehetségsége, lehetetlensége vagy a fordító láthatatlansága.

Fontos dátum a spanyol fordítástudomány önálló területként való megjelenésében az 1965-ös év, ugyanis ekkor jelenik meg Spanyolországban az első monografikus mű e tárgykörben: Francisco Ayala *Problemas de la traducción*[\[524\]](#) című munkája. A tanulmány mindössze negyven oldalas, jelentősége mégis óriási, mert ez az első spanyol szerzőtől, kasztíliai nyelven született, teljes egészében fordításelméleti témájú mű. Korábban a fordítástudomány tárgykörébe tartozó művek szórványosan jelentek meg folyóiratokban, nyelvészeti munkákhoz írott bevezetőben, más témájú kiadványok egy-egy fejezeteként, metodológiai, didaktikai jellegűek voltak, vagy írók közötti irodalmi viták a műfordítás kérdéseiről. 1984-ben még egyáltalán nem voltak fordítástudományi szakkönyvtárak Spanyolországban, a madridi *Biblioteca Nacional*ban fordítás címszó alatt csupán húsz-harminc könyv szerepelt. Nem létezett spanyol fordítástörténeti szakirodalom sem.

A nyelvészeti megközelítés a 70-es évek végén, a 80-as évek elejének táján kezdett elválni az irodalmitól angol és német nyelvészek műveinek hatására. Az igazi áttörést az 1977-es év hozta: ebben az évben jelent meg Alonso Schökel és Eduardo Zurro *La traducción bíblica: lingüística y estilística*[\[525\]](#) című könyve. Alonso Schökel számos bibliafordítással kapcsolatos nyelvészeti, hermeneutikai és irodalmi problémát megfogalmazó cikk szerzője, akinek munkássága nagy lendületet adott a spanyol fordítástudomány fejlődésének. Ugyanebben az évben írta meg Emilio Lorenzo a *Sobre el menester de la traducción*[\[526\]](#) című tanulmányát, és Gerardo Vázquez Ayora a washingtoni Georgetown Egyetemen kiadta *Introducción a la traductología*[\[527\]](#) című művét, amely ugyan nem Spanyolországban, de spanyol nyelven jelent meg, s amely már valóban komoly fordításelméleti összegző munka. 1978-79-ben két új fordító-és tolmácsképző intézet is alakult két spanyolországi egyetemen: Barcelonában és Granadában.[\[528\]](#)

A következő években robbanásszerűen megnőtt az érdeklődés, konferenciák egész sorát rendezték meg a fordítástudomány egy-egy speciális területéről, valamint több jelentős, ma is rendszeresen kiadott fordítástudományi folyóirat született Spanyolországban. A *Sendeban* a Granadai Egyetem által kiadott szaklap, főként az egyetem Fordító-és Tolmácsképző Intézetében oktató tanárok cikkeit jelenteti meg. Ha belelapozunk, azt láthatjuk, hogy a tanulmányok szerzői elsősorban az irodalmi fordítás témakörében írnak, de szakfordítással, filmfeliratozással és –szinkronizálással kapcsolatos tanulmányokat is találunk. A folyóirat az interneten előfizetés nélkül elérhető.[\[529\]](#)

A *Vasos comunicantes* az ACEtt (az *Asociación Colegial de Escritores de España* fordítói szekciójának) kiadványa. Az ACEtt a spanyol írók és fordítók érdekvédelmi szervezete, amely 1983-ban jött létre elsősorban abból a célból, hogy egy csoportba gyűjtse a fordítókat, megvédje szerzői és egyéb jogait, hozzájáruljon a fordítói szakma elismertetéséhez. Kizárólag spanyol nyelven publikálnak tanulmányokat, főként az irodalmi fordítás témakörében, a cikkek teljes terjedelmükben megtalálhatóak az interneten, a tanulmányok olvasásához előfizetés szükséges.[\[530\]](#) A Cervantes Intézet *El Trujamán* címmel elektronikus folyóiratban gyűjti össze a fordítástudománnyal foglalkozó cikkeket, külföldi szerzők műveit is spanyol fordításban.[\[531\]](#)

Fordító-és tolmácsképzés Spanyolországban

Az első fordítóképzések a múlt század hetvenes éveiben indultak meg Spanyolországban. A szervezett képzések elindítása egyrészt a nyelvi közvetítői szakma iránti kereslet megnövekedése miatt vált szükségessé, másrészt pedig azért, mert, más európai országok gyakorlatához hasonlóan, a nyelvi közvetítői szakma presztízsének megteremtését és fenntartását az autodidakta fordítóképzés helyett a valódi ismeretek, készségek kialakításával lehetett biztosítani. Az első intézményes fordítóképzés Barcelonában, az *Universidad Autónoma* indult meg 1972-ben, majd ezt követte a Granadai Egyetem képzési rendszerének kialakítása 1979-ben. A fordító- és tolmácsképző tanszékek a kilencvenes években alakultak meg a bölcsészkarok égisze alatt, majd a bolognai egységes egyetemi képzési rendszer bevezetése változásokat hozott a fordító- és tolmácsképzés addigi struktúrájában. Korábban négyéves, graduális képzés formájában készülhettek a hallgatók a nyelvi közvetítői szakma gyakorlására, a képzési feltételek sikeres teljesítése után a hallgatók egyetemi diplomát kaptak (*Licenciado en Traducción e Interpretación*). Napjainkban a nyelvi közvetítői képzése alap- és mesterképzés formájában valósul meg. Az alapképzés célja az alapvető ismeretek, készségek közvetítése, gyakoroltatása, míg a mesterképzése a szakosodás valamely speciális területre, valamint a doktori képzés megalapozása.[\[532\]](#)

A képzési terv nagyon változatos. Spanyolország azon autonóm tartományaiban, ahol a kasztíliai mellett egyéb hivatalos nyelv is él (például a baszk, a katalán vagy a galego nyelv), a spanyol mellett ezek a nyelvek is megjelennek a tantervben. Általában nagy hangsúlyt fektetnek az oktatási folyamat során a célnyelvi kultúra, valamint a szaknyelvek (orvosi, jogi, gazdasági, turisztikai) tanítására. A mesterképzési szakaszban kerül elő a nyelvészet és a fordítástudomány mint tantárgy, valamint a fordítás és tolmácsolás gyakorlata. Az első két ciklusra egy

harmadik épül, amely nem más, mint a doktori képzés szintje. Ma több mint húsz intézmény várja a nyelvi közvetítés leendő szakembereit Spanyolország számos városában: Vigo, Barcelona, Castellón, Vic, Alicante, Valladolid, Salamanca, Comillas, Madrid, Málaga, Granada és Las Palmas. Ezek a szakok a felvételizők számából ítélve rendkívül népszerűek.

Fordítástudományi kutatócsoportok

A fordítástudomány legnépesebb központjait Barcelonában és Madridban találjuk. Az *Instituto Universitario de Lenguas Modernas y Traductores* a madridi Complutense Egyetemen 1974-ben alakult az első spanyol központként, ahol fordító-és tolmácsképzés folyik. Madridban a legnagyobb elismerést kivívott kutatók, egyben a központ alapítói Valentín García Yebra és Emilio Lorenzo.

Garcia Yebra a szerzője a spanyol nyelven megjelent egyik legalaposabb és legelismertebb munkának *Teoría y práctica de la traducción I-II*.[\[533\]](#) címmel, amelyben a fordítástudomány nemzetközi vonalának áttekintése után egy egész kötetet szentel a direkt fordítás (az idegen nyelvről spanyolra történő fordítás) problémáinak a nyelv különböző szintjein. Fordítástörténeti munkái is jelentősek, illetve számos tanulmánya jelent meg nemzetközi folyóiratokban is. Az alapítók célja a graduális képzés mellett kezdettől fogva a posztgraduális képzés beindítása volt. Mivel az irodalmi fordítók iránt Spanyolországban mindig nagy volt a kereslet, ezért a posztgraduális és mesterképzéseik során kezdetben főként erre a területekre koncentráltak. Jelenleg az irodalmi fordítási szakirány mellett posztgraduális formában jogi szakfordító képzés is működik az intézetben.

Spanyolországban számos kutatócsoport működik a fordítástudomány különböző területein. A Malagai Egyetemen működő *Traductología e Interculturalidad* elnevezésű kutatócsoport például leíró és összehasonlító fordítástudományi vizsgálatokat végez az irodalmi fordítás, a drámafordítás területén, valamint a fordítók és tolmácsok helyzetét vizsgálja a mediterrán térségben.[\[534\]](#) A nemzetközi szinten is rendkívül jelentős PACTE kutatócsoport fő kutatási területe a fordítói kompetencia vizsgálata, valamint ehhez kapcsolódóan a fordítók képzési tervének kidolgozása, vezetője Amparo Hurtado Albir, aki több mint ötven kiadvány szerzője.[\[535\]](#)

Míg a kilencvenes évek első felében a spanyol kutatók főként a fordítástörténet, az irodalmi fordítás és a fordítás oktatásának kérdései felé fordították figyelmüket, az előző évtized második felében előtérbe kerültek a fordítás szociokulturális aspektusai. A kilencvenes évek végén a fordítástudomány legtöbbit kutatott

területe Spanyolországban még mindig a prózafordítás volt, ezt követte a dráma és a versfordítás. Előtérbe került az irodalmi művek elemzése szövegnyelvészeti szempontok alapján (kohézió-, koherencia kutatás), illetve azok a kutatások, melyek a középpontba az olvasót mint befogadót helyezik.[536] 1995-től rendkívüli módon megnőtt az érdeklődés a fordítás gyakorlati területei iránt, mint például a lexikai problémák különböző szakszövegekben (pl. informatika, orvostudomány), a velük kapcsolatos fordítási nehézségek.

Ha fellapozzuk a spanyolországi fordítástudományi folyóiratok legfrissebb számaint, akkor azt látjuk, hogy az aktuális fő kutatási irányok lépést tartanak a fordítástudomány nemzetközi tendenciáival és a fordítástámogató eszközök fejlődésével. Az aktuális népszerű kutatási irányzatok az audiovizuális fordítás, a korpusznyelvészet eszközeit felhasználó kutatások, a tanfordítás, a tolmácsolási gyakorlat szerepének vizsgálata a nyelvoktatásban, a gépi fordítás, valamint a fordítás kognitív folyamatainak vizsgálata.

Fordítói segédeszközök, terminológiai adatbázisok

A fordítóképzésben és a nyelvi közvetítés mindennapi gyakorlatában fontos szerep jut a könnyen elérhető, online segédeszközöknek. A különböző szakterületek terminológiájának egységesítése és elérhetővé tétele hozzájárul a fordítások minőségének javításához, ezért a fordítás gyakorlata szorosan kapcsolódik a terminológia elméletéhez és gyakorlatához. Spanyolországban a terminológia művelése szabálytalan képet mutat: a katalán, a baszk és a galego nyelvek területén, a hozzájuk kapcsolódó autonóm közösségekben szervezettebb terminológiai munkálatok zajlanak, mint a többségi, kasztíliai spanyol nyelv területén. Cabré ennek okait abban látja, hogy Spanyolországban a történelmi nyelvek a Franco-korszakot követően sokéves hallgatás után találtak magukra, ekkor indultak meg szervezett formában a terminológiai egységesítési törekvések, a szakemberek és a nyelvészek részéről nagy érdeklődés mutatkozott a terminológia kérdései iránt. Mivel a katalánt, a baszkot és a galegot 1975 előtt nem használhatták a hivatalok és az oktatás nyelveként, az ezt követő időszakban a tudományos és műszaki fejlődéshez nyelvfejlesztéssel és terminológia-tervezéssel is fel kellett zárkózni, így központi, autonóm tartományi irányítás mellett indult meg a terminológiai munka. A spanyol nyelv területén azonban, amely viszonylagos stabilitással bírt, nem végeztek ilyen intenzív, szervezett terminológiai munkát.[537]

Spanyolországban az egyetemek nagy hangsúlyt fektetnek a fordító-, tolmácsolóképzésre, valamint a terminológus mesterképzés is számos intézményben

jelen van gyakran online formában is. A fogalmi rendezés, az egységes terminológia, a terminusok és egyéb nyelvű ekvivalenseik kijelölése, valamint az adatok terminológiai adatbázisokban való elhelyezése egy soknyelvű országban különösen fontos, mivel a dokumentumok többnyelvű megjelenítése olyan feladatot ró a szakemberekre, szerkesztőkre, fordítókra, amely rendszerezett terminológia, hatékony segédeszközök megléte nélkül szinte lehetetlen volna. A terminológiai munka Spanyolországban legfőképpen az egyetemekhez kapcsolódó kutatócsoportok munkája nyomán valósul meg, ezenkívül minisztériumok, kutatási központok nyelvi, terminológiai szervezetek is végeznek ilyen jellegű munkát állami, autonóm tartományi támogatás mellett. 1975 után Spanyolországban terminológiai rendezésre számos kezdeményezés született, a terminológia harmonizált fejlődését elősegítő szervezetek létesültek, a kasztíliai spanyolon kívül egyéb hivatalos nyelvvel is rendelkező autonóm közösségek pedig autonómia-státútumukban rögzített nyelvpolitikai terveket, terminológiai szabványosítási programokat dolgoztak ki az új terminusok megalkotására és a terminológiai adatok rögzítésére.[\[538\]](#) A továbbiakban néhány spanyolországi terminológiai adatbázis tartalmi és formai jellemzőinek bemutatása olvasható.

Cercaterm

A Cercaterm a TERMCAT katalán terminológiai központ által szerkesztett adatbázis, különböző tárgykörök szakemberei, kiadványszerkesztők, valamint fordítók és tolmácsok számára készült. Az adatbázis nyelve katalán, a fő terminus katalán nyelvű, ekvivalens formák – nem minden esetben – spanyol, francia angol és olasz nyelven is szerepelnek.

Tartalmi jellemzőit tekintve a TERMCAT honlapján olvasható adatok szerint a Cercaterm 230 000 terminográfiai adatlapot és 31 tárgykört tartalmaz; a mezőgazdaságtól az elektronikáig, a földrajztól a nyelvészet és az irodalom területéig számos tudományos és műszaki tárgykör terminusai és definíciói között tájékozódhatunk. Az adatokat kéthetente frissítik az alábbi források alapján: 1. a Neoloteca, a TERMCAT adatbázisa, amely a szervezet felügyelő tanácsa (*Consejo Supervisor*) által szabványosított terminusokat tartalmazza, 2. a TERMCAT által kidolgozott terminológiai termékek, 3. a TERMCAT kutatási projektjeinek eredményei, 4. egyéb szervezetek adatbázisaiból átvett terminográfiai adatlapok adataiból. Minden adatlap jobb felső sarkában a *Font* ikonra kattintva megtaláljuk a terminus és a definíció forrásának feltüntetését.

A terminográfiai adatlap minden esetben tartalmazza a fogalom definícióját és a katalán terminust, a hozzá tartozó nyelvtani kategóriával, a tárgykört vagy

tárgyköröket, amelyekhez a terminus tartozik és változó számú idegen nyelvű ekvivalenst ISO-kóddal (nyelvi azonosítóval) ellátva. Abban az esetben, ha a terminus kölcsönszó, akkor feltüntetik a forrásnyelvet is annak jelzésére, hogy a kiejtés a feltüntetett nyelv fonetikai szabályait követi. A Cercaterm esetében kétféle keresési módot; egyszerűt és összetettet találunk. Az egyszerű kereséssel az adatlapok címei között kereshetünk témakör és nyelv szerint. A részletes kereséssel különböző szűrési feltételeket adhatunk meg: kereshetünk az adatlapok címei, a definíciókban és a definíciókhoz fűzött jegyzetekben is és az adatlapok teljes tartalmában. A keresés eredményeképpen információt kapunk arról, hogy hány terminográfiai adatlapon található meg a keresett elem. Ha a Cercatermben automatikus kereséssel nem találjuk meg egy-egy angol vagy spanyol terminus katalán megfelelőjét, akkor üzenetben személyre szóló segítséget is kérhetünk egy-egy terminológiai probléma megoldásához.[\[539\]](#)

Neoloteca

A Neoloteca szintén a TERMCAT adatbázisa, amely a szervezet felügyelő tanácsa által szabványosított összes katalán (műszaki és tudományos tárgykörökbe tartozó) terminust tartalmazza a hozzájuk kapcsolódó katalán nyelvű definíciókkal és egyéb nyelvű ekvivalensekkel együtt. Elsősorban olyan szakemberek számára készült, akiknek katalán nyelven kell kiadványokat szerkeszteniük; kiadóknak, valamint fordítóknak, tolmácsoknak.

Főként katalán nyelvű terminológiai adatokról nyújt információt, de számos adatlapon megtalálhatóak egyéb nyelvű referenciamunkákban (forrásokban) található spanyol, angol, német, francia és olasz ekvivalens formák.

Az adatbázis tartalmi jellemzőit tekintve a Neolotecában katalán, spanyol, angol, német, olasz és francia alfabetikus tárgymutató útján lehet hozzáférni a szabványosított terminusokhoz, valamint latin nyelvű nómenklatúrákhoz a botanika és a zoológia tárgykörében. Az adatbázis 1986-tól napjainkig szabványosított terminusokat tartalmazza, 4500 katalán terminust, rendszeresen frissítik, az újonnan jóváhagyott terminusokat külön részben rögzítik (*nuevas incorporaciones*). Feltüntetik a használatban levő, bár a TERMCAT által elutasított formákat is, ezeket *-gal jelölik, és az általuk preferált formát, amelyet a Felügyelő Tanács olyan tanulmány során jelöl ki, amely, a honlapon olvasható információk szerint nyelvi, terminológiai, társadalmi szempontokat egyaránt szem előtt tart, akárcsak a tárgykör szakembereinek véleményét. 29 tárgykör terminusait és definícióit találjuk meg a legkülönbözőbb tárgykörökben (pl. egészségtudomány, társadalomtudományok, sport, fizika). Az adatlapokon nem

tüntetik fel egyenként a terminológiai adatok forrását, mivel az adatlapokat a felügyelő tanács döntései alapján dolgozzák ki.

Ha a formai jellemzőket vizsgáljuk meg, akkor azt látjuk, hogy a Neoloteca adatbázis felhasználói felülete és az adatlapok felépítése a Cercaterméhez hasonló. A fő terminus katalán nyelvű, ez adja az adatlap címét, majd ismét a katalán terminust látjuk a nyelvi azonosítójával és a grammatikai kategória megjelölésével. Ezután következnek az egyéb nyelvű ekvivalensek ugyancsak nyelvi azonosítóval ellátva, majd a tárgykör megjelölése, a katalán nyelvű definíció, valamint a definícióhoz fűzött esetleges megjegyzések. Két keresési típust találunk a Neoloteca esetében is, akárcsak a Cercatermnél: egyszerűt és összetettet. Ha az egyszerű keresést választjuk, akkor a keresési mezőbe (*texto de la consulta*) beírhatjuk a keresett elemet és kiválaszthatjuk a nyelvet. Az összetett keresés útján kereshetünk az elnevezések, a definíciók tartalmában és a definíciókhoz fűzött megjegyzésekben, megadhatjuk a keresés nyelvét, valamint a keresett elem nyelvtani kategóriáját is.[\[540\]](#)

UBTerm

Az UBTerm a Barcelonai Egyetem terminológiai adatbázisa, az egyetemi közösség és a Nyelvi Szolgálat (*Serveis Lingüístics*) által publikált, már megjelent összes szótár, glosszárium terminusait tartalmazza, az egyetemhez kapcsolódó tevékenységek során használatos terminusokat gyűjti egybe (oktatás, kutatás). A honlap tanúsága szerint az adatbázis összeállításának és közzétételének elsődleges célja a katalán nyelv használatának szorgalmazása volt, elsősorban egyetemi oktatók, hallgatók, műszaki és tudományos szövegek fordítói, szerkesztői, valamint szaknyelvet oktató tanárok számára készült. Az adatbázis nyelve katalán, minden adatlapon a katalán terminus szerepel fő terminusként, ebből juthatunk el a hozzá kapcsolódó egyéb információkhoz, minden adatlap tartalmaz egyéb nyelvű ekvivalens (spanyol, angol, francia, német, olasz) terminusokat is, és az adatlapokhoz kapcsolódó egyes információkhoz az egyes ekvivalens terminusokra kattintva is hozzáférhetünk.

A tartalmát tekintve az adatbázis ismertetője nem szolgáltat információt a terminusok vagy az adatlapok számáról. A terminusok besorolása alfabetikus, vagy kereshetünk az egyes szótárak tartalmán belül, így témakör szerint összesen 37 műszaki és tudományos tárgykörben (pl. anatómia, biokémia, ökológia, statisztika, fizika). Az adatlapon legfeljül megtaláljuk az adatok forrását (mely a Nyelvi Szolgálat egyik kiadványa), és a forrásra kattintva annak bibliográfiai adatait.

A formai jellemzőit megvizsgálva azt látjuk, hogy az adatlapon elsőként szerepel a fő terminus katalán nyelven, majd szinonimák, egyéb nyelvű ekvivalensek, a grammatikai kategória megjelölése, a definíció és egyéb megjegyzések következnek. Egyszerű vagy összetett keresést választhatunk, az egyszerű kereséssel egyszerre böngészhetünk a fő terminusok között és az adatlapok tartalmán belül, és a kereső mezőbe közvetlenül írhatjuk be az egyéb nyelvű terminusokat is. A keresés eredményeképpen listát kapunk azokról az adatlapokról, amelyekben a keresett elem megtalálható. Az adatlapok a fő terminusra klikkelve jeleníthetők meg, amelyeken szerepel a forrás is, vagyis, hogy melyik szótárból, glosszáriumból származik. A terminológiai adatokon kívül az adatlap egyéb információkkal is szolgál, amelyek a felhasználók számára hasznosak lehetnek: a szótár (forrás) címe, szerzője, annak bibliográfiai adatai. Az összetett keresés segítségével szűkíthetjük a keresés helyét a fő terminusra vagy a definícióra, vagy egyetlen szótáron belül is kereshetünk.[\[541\]](#)

Euskalterm

Az Euskalterm a Baszk Terminológiai és Lexikográfiai Központ (UZEI) által létrehozott terminológiai adatbázis. A szervezet több mint 80 terminológiai szótárat szerkesztett sokféle tárgykörben, ezek fúziójából hozták létre 1987-ben az adatbázist, ebbe integrálták a később szerkesztett szótárak terminológiai adatait, végül 2001-ben az Euskaltermet baszk nemzeti terminológiai adatbázissá nyilvánították. Az adatbázis elsősorban baszk anyanyelvű fordítók és tolmácsok számára készült, felülete spanyol, baszk, angol vagy francia nyelven tanulmányozható, a baszk fő terminusok mellett spanyol, francia, angol és latin ekvivalenseket találunk.

Tartalmi jellemzőit tekintve a terminusok besorolása kizárólag alfabetikus, témakörök szerint nem tudunk keresni, az adatbázis a honlapon található információk szerint több mint 100 ezer terminográfiai adatlapot tartalmaz 27 tárgykörben (pl. kereskedelem, jogtudomány, sport, informatika). A terminográfiai adatlapokat rendszeresen frissítik az Euskaltzaindia (a Baszk Nyelv Akadémiája) normái szerint és a terminológiai szabványosító műszaki bizottságok munkája nyomán. Az adatbázis frissítése három szinten valósul meg: 1) új terminusok hozzáadásával, 2) a terminusok frissítésével 3) az újonnan szabványosított terminusok rögzítésével. A honlapon megtaláljuk, hogy melyik évben milyen szótárak tartalmát adták hozzá az adatbázishoz, és hogy ez hány terminográfiai adatlapot jelent.

A formai jellemzőket megvizsgálva azt látjuk, hogy a terminográfiai adatlapok

nyelve a baszk, az adatlapon legfelül a tárgyköri besorolást találjuk, majd a baszk terminus következik grammatikai információk nélkül, ezt követi a baszk nyelvű definíció, majd az egyéb nyelvű ekvivalensek, legalul pedig az adatok forrásának megjelölését, és a rögzítés évét találjuk. Ha a spanyol, francia, angol vagy latin nyelvű ekvivalensekre kattintunk, akkor az adatlap megfordítható, ilyen esetben az egyéb nyelvű terminus lesz a fő terminus, és megtaláljuk azokat a kiegészítő információkat, amelyek nem a baszk nyelvhez tartoznak. Az adatbázis csak egyszerű keresési módot kínál, beírhatjuk a keresett elemet, valamint kiválaszthatjuk a nyelvet.[542]

Oncoterm

Az Oncoterm adatbázis a Granadai, a Valladolidi, a Málagai Egyetemnek és az Hospital Virgen de las Nieves kórháznak az orvosi terminológia tárgykörén belül végzett három évig tartó interdiszciplináris kutatási projektjének eredménye, amely 2002-ben fejeződött be. Nyelvészek és egészségügyi dolgozók együttműködéséből született, a spanyol Oktatási Minisztérium finanszírozta. A kétnyelvű (angol–spanyol) terminológiai adatbázist nemcsak fordítóknak és szakszövegíróknak szánták, hanem egészségügyi dolgozóknak, betegeknek, illetve családtagjaiknak is. A kutatócsoport munkájának célja sokrétű volt: spanyol és angol orvosi szövegekből álló korpusz létrehozása, fogalmi rendezés az onkológia területén, a terminusok pontos definíciójára épülő terminológiai adatbázis létrehozása, amely megkönnyíti az orvosi szakfordítók munkáját.

Tartalmi jellemzőit tekintve a terminusok besorolása ábécérendes, az adatbázis 1896 onkológiával, onkoterápiával kapcsolatos fogalmat és 4033 terminust tartalmaz: betegségeket, gyógyszereket, kezelési módokat, és az ezekhez kapcsolódó fogalmakat, amelyek hiperlinkek útján is összekapcsolódnak egymással, egységes fogalmi rendszert alkotnak. Az Oncoterm egy kb. 32 millió angol és spanyol szövegszóból álló korpusz alapján született, amelyet internetről származó dokumentumokból, CD-ROM formátumú orvosi enciklopédiákból, kézikönyvekből, rákbetegséggel foglalkozó nemzetközi szervezetek honlapjairól származó általános közönségnek szánt informatív anyagokból állították össze. A korpusz alapján szógyakorisági listát készítettek, ebből kiindulva vázolták fel a tárgykör fogalmi rendszerét.[543] A terminológusok egészségügyi szakemberekkel együttműködve rendelték hozzá a fogalmakhoz a preferált formákat angol és spanyol nyelven. Az adatbázis elkészítéséhez tanulmányozták az ISO 12620-as szabványát, és megalkották az ONTOTERM nevű adatbázis-kezelő programot.[544]